

Sygnatura akt XVIII C 171/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań, dnia 30 listopada 2015 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XVIII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Ryszard Nowak

Protokolant: p.o. stażysty Joanna Bendlewska

po rozpoznaniu w dniu 30 listopada 2015 r. (...)

sprawy z powództwa A. D.

przeciwko Skarbu Państwa Prezes Sądu Okręgowego (...)

o ochronę dóbr osobistych

1. Oddała powództwo.

2. Zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 360 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

/-/ SSO R. Nowak

UZASADNIENIE

W dniu 28.08.2014 roku powód A. D. złożył w sprawie I C 551/13 Sądu Okręgowego w Poznaniu pismo procesowe, w którym wskazał, iż zostały naruszone jego dobra osobiste w szczególności w zakresie prawa do prywatności i to poprzez działanie Sądu w przedmiotowej sprawie polegające na tym, że dwa kierowane do niego z sądu pisma zostały zaadresowane do Dyrektora Zakładu Karnego w W., który to się z ich treścią zapoznał choć nie był do tego uprawniony. Dalej wskazał, iż konsekwencją takiego stanu rzeczy było uznanie go w zakładzie karnym za osobę roszczeniową. Zdaniem powoda był on w konsekwencji źle traktowany w zakładzie karnym albowiem znęcano się nad nim moralnie i psychicznie co odbiło się negatywnie na jego zdrowiu a nadto doprowadziło do niekorzystnych orzeczeń w sprawach jego przedterminowego opuszczenia zakładu karnego.

W konsekwencji powód zażądał zadośćuczynienia od Sądu Okręgowego w Poznaniu w kwocie 10.000zł oraz wypłaty kwoty 1.000zł na rzecz Domu Dziecka w T.. Wniósł także o zwolnienie od kosztów postępowania.

W piśmie z dnia 08.10.2014r. występujący w sprawie I C 551/13 Sądu Okręgowego w Poznaniu pełnomocnik powoda wskazał, iż pismo powoda należy traktować jako nowy pozew o naruszenie dóbr osobistych kierowany przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Prezesa Sądu Okręgowego (...). Precyzując żądania wskazał, iż powód żąda zaniechania naruszania jego dóbr osobistych w postaci prawa do tajemnicy korespondencji, prawa do prywatności dobrego imienia oraz czci. Doprecyzował także roszczenia pieniężne powoda wskazując iż domaga się zapłaty kwoty 10.000zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia złożenia pozwu. Wskazał także, iż nieprawidłowo doręczonymi pismami były pisma z dnia 14.07.2014r i 05.08.2014r. a spowodowały one to, że personel Zakładu Karnego w W. uprzykrzał powodowi życie, pozbawiał przywilejów więziennych pomimo tego, że postawa powoda w Zakładzie Karnym nie budziła zastrzeżeń. Ten stan rzeczy wywarł negatywny skutek na zdrowie powoda.

Zarządzeniem z dnia 15.10.2014r. pismo zostało wyłączone z akt a sprawa przekazana do odrębnego postępowania.

Postanowieniem referendarza Sądowego z dnia 06.02.2015r. powód został zwolniony od kosztów postępowania i jednocześnie oddalono jego wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

W odpowiedzi na pozew z dnia 08 czerwca 2015 roku pozwany reprezentowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu swojego stanowiska pozwany wskazał, że powód nie wykazał zasadności roszczenia; dodał, że powołana przez powoda korespondencja nie zawiera treści, których ujawnienie, nawet przy założeniu, że zapoznał się z nimi Dyrektor zakładu Karnego w W., naruszało dobra osobiste powoda. Zaprzeczono także, iżby ujawnienie tej korespondencji miało doprowadzić do jakichkolwiek negatywnych konsekwencji dla powoda.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Poza sporem było to, że pozew z dnia 21 lutego 2013 r. powód A. D. wniósł do Sądu Okręgowego w Poznaniu o zasądzenie na swoją rzecz od pozwanego Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Rejonowego (...) i Dyrektora Aresztu Śledczego w P. kwoty 350.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę związaną z przewlekłym prowadzeniem postępowania przez Sąd Rejonowy w(...) i Sąd Okręgowy (...). Sprawa została zarejestrowana pod sygnaturą I C 551/13 a następnie pod sygnaturą XVIII C 46/15 tegoż sądu.

Jak wynika z treści dokumentów zgromadzonych w sprawie I C 551/13 Sądu Okręgowego w Poznaniu zarządzeniem z dnia 11.07.2014r. zniesiono termin rozprawy z dnia 14.07.2014r. o czym zawiadomione miały być strony postępowania w tym powód. Stosowne pismo sporządzono w dniu 14.07.2014 roku (vide k. 169 i 171 akt tej sprawy). Jak wynika z dokumentu na karcie 175 korespondencja ta została wysłana do powoda za pośrednictwem dyrektora Zakładu Karnego w W., któremu doręczono korespondencje. Korespondencja powodowi została doręczona w dniu 25.07.2014r. (vide k. 175 i 188)

Dalej wskazać należy, iż postanowieniem z dnia 01.08.2014r. w sprawie I C 551/13 uwzględniono wniosek powoda w przedmiocie przyznania mu pełnomocnika z urzędu. Zgodnie z zarządzeniem z tego samego dnia korespondencja w tym zakresie wraz z informacją co do przekazania przez sąd jednego z roszczeń powoda tj. o zapłatę zadośćuczynienia za niesłuszne skazanie do wydziału III Sądu Okręgowego (...), miała być przekazana powodowi za pośrednictwem Dyrektora w/w zakładu karnego. Stosowne pismo sporządzono w dniu 05.08.2014r. Przesyłkę doręczono Dyrektorowi Zakładu Karnego w W. w dniu 08.08.2015r. z informacją, iż zawiera ona przesyłkę dla powoda. Powód przesyłkę otrzymał w dniu 11.08.2014r. (vide k. 178 – 180, 183, 189 i 192 w/w akt).

Sąd uznał za prawdziwe twierdzenia powoda o tym, iż doręczona mu korespondencja nie była zamknięta opierając się o treść jego zeznań. Nie było także sporne, iż w tamtym czasie powód przebywał w Zakładzie Karnym w W. odbywając karę pozbawienia wolności.

Poza sporem jest i to, że treść zapisów zawartych w w/w dokumentach jednoznacznie świadczy o tym, że powód wytoczył powództwo przeciwko Skarbowi Państwa Prezesowi Sądu Rejonowego (...) oraz Dyrektorowi Aresztu Śledczego w P. oraz informację o ustanowieniu pełnomocnika z urzędu i wyłączeniu jednego z roszczeń do odrębnego postępowania. Innych danych przedmiotowa korespondencja nie zawierała.

Nadto Sąd ustalił także, iż powód został wycofany z nauczania na kursie przysposobienia do zawodu stolarza w związku z wydaną w tym przedmiocie decyzją Komisji Penitencjarnej z dnia 05.09.2014r. - ze względów zdrowotnych wykluczających uczestnictwo w nauczaniu. Postępowanie w tym przedmiocie zostało wszczęte na skutek oświadczenia powoda o przeciwskazaniach do kontynuowania nauki. Z opinii lekarskiej wynika, iż negatywna opinia co do dalszego uczestnictwa w nauce wynikała ze schorzeń związanych z żyłakami odbytu (vide k. 32, 187).

Jak wynika ze świadectwa lekarskiego wystawionego w zakładzie karnym w W. w dniu 13.03.2014r., a więc przed datą doręczenia korespondencji powód cierpiał m.in. na zaburzenia osobowości. Nadto zdiagnozowano u niego chorobę niedokrwienną serca oraz zylaki odbytu po operacji (vide k. 175).

Ze złożonej przez powoda dokumentacji medycznej wynika, że w okresie od 15.10.2014r. do 04.11.2014r. powód kilkakrotnie zwracał się z różnymi dolegliwościami do lekarza w zakładzie karnym. Dotyczyły one bólów głowy, bólów łopatki lewej, pocenia się nóg, niewielkich obrzęków kończyn dolnych i biegunki. Zalecono leczenia laboratoryjne (vide k. 196 – 198)

Przeprowadzone postępowanie dowodowe nie wykazało, iżby powyższy fakt miał jakiegokolwiek negatywne skutki dla funkcjonowania powoda w zakładzie karnym lub by z tego powodu nie otrzymał możliwości uzyskania przedterminowego warunkowego zwolnienia z odbywania kary lub przeniesienie do półotwartego zakładu karnego. Nie wykazało także by w związku z tą sytuacją pogorszył się stan zdrowia powoda w szczególności w zakresie jego zdrowia psychicznego.

Nadto nie było spornym – co ustalił Sąd w sprawie I C 551 /13 – w trakcie obserwacji psychiatrycznej w dniach 6 - 14.10.2008 r. u powoda rozpoznano osobowość nieprawidłową, organiczne uszkodzenie CUN i zespół zależności alkoholowej. Ponadto powód ma nadciśnienie i problemy gastrologiczne, zaś od 2006 roku otrzymuje rentę przyznaną na tle zdrowia psychicznego.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dokumenty zgromadzone w niniejszej sprawie oraz częściowo w oparciu o zeznania powoda a także powołane dokumenty w aktach sprawy XVIII C 46/15 (uprzednio I C 551/13).

Zgromadzone w sprawie dokumenty należało uznać za w pełni wiarygodne. Zgodnie z treścią art. 244 k.p.c. dokumenty urzędowe stanowią dowód tego co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Zgodnie natomiast z treścią art. 245 k.p.c. dokumenty prywatne stanowią dowód tego, że osoba, która je podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Zgromadzone w sprawie dokumenty nie były kwestionowane przez strony. Również Sąd nie znalazł podstaw aby kwestionować zgromadzone w sprawie dokumenty urzędowe i prywatne z urzędu.

Sąd dał zeznaniom powoda wiarę w zakresie w jakim twierdził on, iż doręczona mu korespondencja była już otwarta. Wskazać należy, iż twierdzenia powoda w tym zakresie były konsekwentne i nie było podstaw by odmówić im przymiotu wiarygodności; nie wskazywały na to, żadne inne okoliczności sprawy. W tej sytuacji Sąd pominął dowód z przesłuchania świadków E. i Całki jako zbędnych dla dokonania tychże ustaleń. Dodać należy, iż obaj ci świadkowie mieli być przesłuchani jedynie co do sposobu doręczenia korespondencji.

Co do twierdzeń powoda związanych ze skutkami jakie ten sposób doręczenia korespondencji wywołał w jego życiu uznać należy, iż w tym zakresie stanowią one jedynie subiektywne odczucie powoda nie potwierdzone jakimikolwiek innymi dowodami; nie przedstawił on bowiem żadnych dowodów na poparcie tezy, iż ujawnienie tej korespondencji faktycznie doprowadziło do wyżej opisanych negatywnych dla niego zdarzeń a co więcej by takie w ogóle wystąpiły choćby w zakresie możliwości wcześniejszego opuszczenia zakładu karnego czy skutków zdrowotnych.

Wskazać także należy, iż pomimo pouczenia powoda o treści art. 6 kc i art. 232 kpc powód nie złożył żadnych dalszych wniosków dowodowych w sprawie.

Sąd zważył, co następuje:

Z treści uzasadnienia pozwu, a także dalszych oświadczeń powoda można wywieść, iż dochodził on swych roszczeń z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, której przyczyną były działania pozwanego w stosunku do powoda w czasie odbywania przez niego kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w W., które to doprowadziły do naruszenia jego dóbr osobistych.

Na wstępie należy zaznaczyć, że w procesie cywilnym obowiązuje pełna zasada kontradyktoryjności. Oznacza to, że Sąd nie ma obowiązku zarządzania dochodzeń w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie. Sąd nie jest też zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232 k.p.c.). Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (art. 6 k.c.). Innymi słowy, Sąd nie ma obowiązku wyręczania stron procesu w poszukiwaniu dowodów na potwierdzenie ich stanowisk procesowych i opiera się na materiale dowodowym zaprezentowanym przez strony postępowania.

Podstawą prawną żądania zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dóbr osobistych jest art. 24 § 1 kc w zw. z art. 448 kc. Poszkodowany (powód), aby uzyskać zadośćuczynienie pieniężne musi, stosownie do postanowień art. 6 kc i art. 232 kpc., wykazać:

- 1) naruszenie dobra osobistego,
- 2) winę sprawcy (przy czym w wypadku odpowiedzialności Skarbu Państwa za bezprawne zachowania jego funkcjonariuszy wystarczające jest wykazanie przesłanki bezprawności),
- 3) powstania krzywdy w określonych rozmiarach,
- 4) istnienia związku przyczynowego pomiędzy zawinionym naruszeniem dobra osobistego a powstałą krzywdą.

W świetle powyższego, rozpoznając sprawę w przedmiocie ochrony dóbr osobistych Sąd powinien w pierwszej kolejności ustalić, czy doszło do naruszenia dobra osobistego, a dopiero w przypadku pozytywnej odpowiedzi rozważyć, czy działanie pozwanego było bezprawne. Przepis art. 23 kc zawiera ogólną zasadę, że dobra osobiste, wymienione w nim jedynie przykładowo, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Zgodnie z treścią art. 24 kc ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie.

Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Możliwość taką ustawodawca przewidział w art. 448 kc Przepis art. 24 kc statuuje domniemanie bezprawności działania naruszającego czyjeś dobro osobiste. Domniemanie bezprawności, które ustanowił ustawodawca w art. 24 kc zwalnia jedynie stronę domagającą się ochrony dobra osobistego od wykazania, że działanie naruszające cudze dobro osobiste było bezprawne. Nie zwalnia natomiast takiej osoby od wykazania, że do naruszenia jej dobra osobistego doszło na skutek działania czy też zaniechania sprawcy.

Za słuszne należy uznać stanowisko, już utrwalone w orzecznictwie i doktrynie prawa cywilnego, że skoro zadośćuczynienie ma charakter kompensacyjny to, tym samym winno reprezentować ekonomicznie odczuwalną wartość i być tak ukształtowane, by stanowić „ekwiwalent wycierpianego bólu” (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 1973 roku, III CZP 37/73, wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 17 lipca 2013 r. I A.Ca 602/13). Sąd Najwyższy w licznych orzeczeniach wskazał kryteria, jakie winny być brane pod uwagę przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Zalicza do nich m.in. wiek poszkodowanego, rodzaj i rozmiar doznanych obrażeń, stopień i rodzaj cierpienia fizycznych i psychicznych, intensywność (natężenie, nasilenie), czas trwania cierpienia, trwałość i skutki wypadku, skutki uszczerbku na zdrowiu na przyszłość (np. niemożność wykonywania ulubionego zawodu, uprawiania sportów, rozwijania swoich zainteresowań i pasji, utratę możliwości chodzenia do teatru, kina, wyjazdu na wycieczki), konieczność korzystania ze wsparcia innych, w tym najbliższych, przy prostych czynnościach życia, konieczność przedstawiania przez sumę zadośćuczynienia odczuwalnej wartości ekonomicznej, przynoszącej poszkodowanemu równowagę emocjonalną, naruszoną przez doznane cierpienia psychiczne - nie

będącej jednakże wartością nadmierną w stosunku do doznanej krzywdy, co wynika z kompensacyjnego charakteru zadośćuczynienia, trwałość kalectwa, powodującego cierpienia fizyczne oraz ograniczenie ruchów i wykonywanie czynności życia codziennego, okres trwania objawów chorobowych i ich nasilenia, otrzymanie przez poszkodowanego jakiejś kwoty pieniężnej z tytułu odszkodowania, rodzaj i stopień winy sprawcy szkody i odczucie jej przez poszkodowanego (tak m.in. wyrok SN z dnia 30 listopada 1999 r. I CKN H45/99> niepubl.; orz. SN z 12 kwietnia 1972 r. II CR 57/72; wyrok SN z dnia 27 sierpnia 1969 r. I PR 224/69, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 10 lipca 2013 r. I A.Ca 391/13). Podkreślić należy, że wymienione kryteria mają charakter relatywny i należy je rozpatrywać w kontekście konkretnego przypadku.

Z uwagi na podstawę do zgłoszenia roszczenia o odszkodowanie należy podkreślić, że zakres obowiązku odszkodowawczego w ogólności reguluje przepis art. 361 § 1 k.c., który stanowi, że zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła (zasada adekwatnego związku przyczynowego).

Doktryna prawa cywilnego opracowała koncepcję sprawdzania, czy zachodzi adekwatny związek przyczynowy w dwóch kolejnych krokach. W pierwszym etapie stosuje się tzw. test warunku koniecznego (*sine qua non*), tj. ustala się, czy fakt B (powstanie szkody) pojawiłby się, gdyby nie było faktu A (zdarzenia stanowiącego podstawę odpowiedzialności). Jeżeli stwierdzi się, że fakt B mógłby wystąpić również wtedy, gdyby nie było faktu A - oznacza to, że między tymi faktami nie ma związku przyczynowego lub też nie można stwierdzić jego istnienia (co działa na niekorzyść strony powodowej z uwagi na treść art. 6 k.c.). Jeżeli test ten wykaże, że między faktami występuje związek kauzalny, w drugim etapie bada się, czy związek ten ma charakter następstwa obiektywnego, normalnego, typowego, oczekiwanego w zwykłej kolejności rzeczy (test adekwatności) - zob. Z. Radwański, A. Olejniczak, *Zobowiązania - część ogólna*, 5. wydanie, Warszawa 2005, s. 85-87.

Odnosząc te rozważania do przedmiotowej sprawy wskazać należy, iż niewątpliwie prawo do zachowania tajemnicy korespondencji, prawo do prywatności oraz dobrego imienia są dobrami osobistymi podlegającymi ochronie i tej ochrony wymagają.

W ocenie Sądu analizując zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wskazać należy, iż nawet przy uznaniu, iż z korespondencją w w/w zakresie, doręczaną powodowi mogli zapoznać się pracownicy Zakładu Karnego w W. a w szczególności dyrektor tej placówki nie można jednoznacznie wywieść, iż stało się to na skutek nieprawidłowych działań pracowników Sądu Okręgowego (...). Niewątpliwie bowiem do powoda korespondencja była wysłana oddzielnie, jedynie poprzez osobę Dyrektora Zakładu Karnego i pokwitował on jej odbiór. Nie ulega wątpliwości, iż wszelką korespondencje dla osób osadzonych przesyła się za pośrednictwem dyrektora zakładu penitencjarnego, w którym osadzony przebywa. W okolicznościach przedmiotowej sprawy nie można więc ustalić czy do otwarcia owej korespondencji doszło na skutek działań pracowników pozwanego (na przykład wobec tego, że koperta nie była zamknięta) czy też zakładu karnego.

Niewątpliwie jednak korespondencja ta winna być powodowi doręczona w taki sposób aby pracownicy zakładu karnego nie mogli zapoznać się z jej treścią.

W dalszej części rozważań należało ustalić czy powołany fakt doprowadził do powstania krzywdy u powoda a jeśli tak, to czy istniał związek przyczynowo skutkowy pomiędzy tym zdarzeniem a powstaniem u powoda krzywdy.

W ocenie Sądu w toku przeprowadzonego postępowania powód obu tych kwestii nie wykazał.

W pierwszej kolejności podnieść należy, iż powód nie dowiódł, iżby po dacie otrzymania korespondencji był w jakikolwiek sposób szykanowany przez pracowników służby więziennej w Zakładzie Karnym w W. bądź w jakimkolwiek innym zakładzie karnym. Powód nie wykazał także by kwestia ujawnienia korespondencji miała jakikolwiek wpływ na nieuwzględnianie jego wniosków w zakresie przedterminowego zwolnienia czy zmiany miejsca

pobytu. Nie wykazał także by to właśnie owo zdarzenia miało wpłynąć na uznanie go jako osoby roszczeniowej W tym zakresie powód nie zaofiarował żadnych dowodów poza własnymi twierdzeniami.

Niewątpliwie także, powód cierpiał na szereg w/w schorzeń także o podłożu psychicznym związanych z zaburzeniami osobowości. Złożone przez powoda dokumenty w żaden sposób nie potwierdziły tezy o tym, iż powyższe zdarzenia w jakikolwiek sposób wpłynęły negatywnie na jego stan zdrowia w szczególności w zakresie zdrowia psychicznego, tym bardziej, iżby te zdarzenia spowodowały u niego depresje. W tym zakresie powód również nie przedstawił przekonującego materiału dowodowego poza własnym przeświadczeniem o takim stanie rzeczy. Złożona dokumentacja medyczna w żaden sposób nie potwierdza stanowiska powoda. Świadczy jedynie o drobnych dolegliwościach zgłaszanych przez powoda służbie medycznej i to nie mających związku z pogorszeniem stanu psychicznego.

Dodać też należy, iż zawieszenie odbywania kursu nie nastąpiło z powodu ewentualnej depresji wywołanej u powoda lecz w związku z jego wnioskiem motywowanym problemami z żylakami.

Fakty te w istocie przeczą powoływany przez powoda twierdzeniom.

W konsekwencji należy uznać, iż powód nie wykazał okoliczności uzasadniających uwzględnienie powództwa choćby w części a tym samym winno ono być oddalone.

W tym stanie rzeczy orzeczono w punkcie 1. wyroku.

O kosztach sądowych orzeczono w punkcie 2. wyroku i zasądzone od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej kwotę 360 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania co jest zgodne z treścią art. 98 par 1 i 3 kpc.

/-/SSO Ryszard Nowak